

ФІЛОСОФІЯ І ПСИХОЛОГІЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЇ

УДК 37:908(477)(4):«713»

*Тамара Усаєнко, Галина Усаєнко,
м. Київ*

ПОСТУП У ПРИЙДЕШНЄ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

У статті проаналізовано стратегічні напрями, шляхи оновлення змісту знань, модернізаційних зрушень у національній системі освіти в контексті українознавства. Українознавство розглядається як інтелектуальна практика пізнання, осмислення основ досвіду, цінностей, життєсвіту українців, українства, України у філософсько-науковій (класичній, некласичній, постнекласичній), часо-просторовій цілісності, історичності впродовж свого розвитку, що зазнавало різноманітних впливів, змін, популярності й занепаду, форм і методів дослідження, філософських, культурологічних, історичних, методологічних та інших підходів. Для українознавства постнекласичного стану розвитку кінця ХХ – початку ХХІ ст. актуальними стають проблеми переосмислення теорії пізнання, знаннєзнавства, аксіології, філософії праці, наукознавства, гуманізації, філософії освіти та пов'язані з ними питання переходу методології класичної та некласичної науки в епістемології гуманітаристики постнекласики.

Ключові слова: *євроінтеграція, модернізація, інтелектуалізація, українознавче теоретизування, епістемологія, гуманітаристика, постнекласика, методологія, когнітологія, фреймова модель.*

Інтеграція в європейський освітній простір із особливою гостротою вимагає нових ідей та підходів не тільки в економічному співробітництві, але й у гуманітарній, духовній сфері, у галузі культури, освіти, науки, де яскраво відчутні поширення демократизації та свободи в суспільстві. Європейські ініціативи, розроблені й прийняті у Лісабоні (1997), Сорбоні (1998), узагальнені в Болонській Декларації (1999) та Комюніке Конференцій міністрів європейських країн, що відповідають за вищу освіту (Прага, 2001; Берлін, 2003; Берген, 2005; Лондон, 2007; Лувен, 2009) потребують в освіті знань сучасної історії,

політики, створення умов для формування нового типу суспільства – суспільства знання, в якому науково місткі технології та трансформація гуманітарної сфери спрямовані на забезпечення якості на інституційному, національному і європейському міжнародному рівнях.

При сучасному стані реформи вищої освіти України, узгодженої зі стандартами і рекомендаціями європейського освітнього простору, передбачається врахування національних підходів до організації навчання, змісту освіти, традицій у підготовці майбутніх фахівців із вищою освітою. У багатьох чинних європейських документах щодо розвитку вищої освіти зазначається, що університети значною мірою повинні зберігати свої власні традиції, надбання, досвід. Тому йдеться про пряме запровадження закордонного досвіду в навчальний процес українських університетів або так званої «Болонської системи організації навчального процесу», якої в природі не існує.

Міністерством освіти і науки України особлива увага приділяється тому, щоб кожен університет поряд із урахуванням загальних рекомендацій і порад міністерства для всіх університетів України «формував власне освітнє середовище, культуру організації навчання, культуру викладачів і студентів, культуру оцінювання навчальних досягнень студентів, культуру забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців і науково-педагогічних працівників» [6, с. 15-16].

У «Стратегії реформування вищої освіти в Україні до 2020 р.» зазначається, що «метою реформування є створення привабливої та конкурентоспроможної національної системи вищої освіти України, інтегрованої у Європейський простір вищої освіти та європейський дослідницький простір, побудований на основних принципах реформ: людиноцентричність; наукова обґрунтованість; готовність до системних змін; реалістичність; послідовність» [7].

На шляху до європейського простору освіти постає низка питань, пов'язаних із певними українськими традиціями, досвідом в освіті, які необхідно зберегти під тиском глобалізаційних процесів у світі. Тому обережно, не кваплячись, поетапно і вдумливо запроваджувалася кредитно-модульна система організації навчального процесу, щоб зберегти фундаменталь-

ність української вищої освіти. Зміни в освіті спрямовуються на розвиток і набуття нових якісних ознак, а не на втрату кращих традицій, зниження національних стандартів її якостей.

Цивілізаційні зміни на початку XXI ст. набули характерних рис, які не були властиві для попереднього періоду освіти. Людство набуває динамічного характеру, рухаючись до нової якості суспільного розвитку – суспільства знань, коли зміна ідей, знань, технологій відбувається швидше, ніж зміна поколінь: «Процес, який до того ж супроводжується розвитком сучасних інформаційних технологій, суттєвим чином буквально на порядки збільшуючи сферу комунікації, в якій живе і функціонує людина. За порівняно короткий історичний період комунікативне середовище людини стало невідомим. ... в сучасних, тим більше майбутніх, умовах людина одержує нескінченну множину інформаційних впливів з усього світу, вступає у відносини і контакти з громадянами своєї та інших країн» [4, с. 4].

Прагнення українців до інтегрованої світової спільноти породжує складне й відповідальне завдання – як забезпечити підготовку людини до життя в нових соціально-економічних умовах, не втративши свою національну культуру і духовність, історичну пам'ять і спадщину минулого.

Національні інтереси у сфері освіти в час глобалізації не лише є актуальними, а насамперед стратегічними, в українській історії глобалізаційні проблеми постають не вперше. Специфічні глобальні проблеми розв'язувала освіта Середньовіччя, творячи освіту на християнських засадах; наукова модель освіти Просвітництва, спрямована на індустріальне суспільство, також певною мірою – глобалізація. Державні народи вже в XVIII – XIX ст. вибороли в умовах уніфікації національні системи освіти.

Бездержавні часи для українського народу не були сприятливими для розбудови національної освіти. Більше того, визначальні українознавчі ідеї попередніх століть залишаються актуальними донині: українська мова, рідна, державна; правдива історія України всіх часів; географія українських земель; національна освіта та ін. У найширшому розумінні це ключові питання українознавства як освітньої галузі. Дослідження, вводячи у світ українознавчих смислів, ознайомлюють із невіддільними часу роздумами над гносеологією та епістемо-

логією, в суголоссі з якими здійснюється становлення українознавства; з інтерпретаціями епістемології українознавства постнекласичного типу науки на тлі науково-освітніх змін, когнітивних процесів, моделювання концептосфери тощо.

Оскільки українознавча педагогічна думка пройшла складний шлях становлення в умовах тривалої бездержавності та національно-політичних переслідувань, то перші десятиліття держави Україна стали новим етапом в історичному розвитку національної освіти та науки. Нинішній стан усіх учасників ступенів освіти (дошкілля – початкова школа – загальноосвітня – вища освіта (бакалаврат і магістратура) – освіта дорослих) завдячує цілому комплексу загальноцивілізаційних та внутрішньодержавних українознавчих педагогічних проблем. Передовсім це глобалізація, інформатизація, демократизація, мобільність, гуманітаризація, які визначають реальний стан розвитку сучасного людства. Серед власне українознавчих проблем виникає проблема – віднайти спосіб узгодження, врівноваження досвіду західної демократії з традиціями формування життя українців та інших народів, які проживають на території сучасної держави; зберегти свою ідентичність, не відгородившись водночас від світу; законодавче врегулювання найважливішого питання – державна мова освіти та забезпечення прав національних меншин; враховуючи українознавчі смисли, оновлювати зміст національної освіти, спосіб освіти, мету і результат та багато іншого.

Проте українознавство – це не лише освітня галузь. З початку XIX ст. українознавство розвивається як наука. Нині постає декілька типів науки українознавства: класичний – диференційовані науки (відповідно – дисципліни), некласичний – сума українознавчих наук (відомі як концентри); постнекласичний – комплексно-інтегративна цілісність, що об'єднує наукові знання, релігійні вірування, повсякденний досвід, архетипно-символічний український світ. Розвиваються філософські основи українознавства.

Простежується певна закономірність – під кінець XIX, XX ст. напрацьовується потужний інтелектуальний потенціал, який на початку століття постає перед нацією. Чи змогли скористуватися українці напрацьованим мислителями,

сподвижниками української справи? Історія свідчить, що ні. Тому нині, розглядаючи перспективу розвитку освіти, важливо проаналізувати здобутки і втрати.

Оновленню змісту навчання у ВНЗ сприяє наповнення дисциплін, запропонованих навчальними планами, українознавчими знаннями та впровадження самостійного курсу «Українознавство».

Предметом українознавчого розгляду є не сама культурно-історична реальність, а знання, що її описують. Українознавча система знань пройшла довгий і складний шлях: від доннаукових усних міфологічних текстів, збережених у міфології, фольклорі, календарній обрядовості, від давніх писемних літературних, історіографічних, історіософських текстів до наукових досліджень, співзвучних із методологією класичної і некласичної науки, до епістемології постнекласичної науки, до суспільно-політичних ідей – української, національної, соборної.

Українознавство як інтелектуальна практика пізнання, осмислення основ досвіду, цінностей, життєсвіту українців, українства, України у філософсько-науковій, часо-просторовій цілісності історичності впродовж свого розвитку зазнавало різноманітних впливів, змін, популярності й занепаду, форм і методів дослідження, філософських, культурологічних, історичних, методологічних та інших підходів. Найголовнішу підвалину українознавства становить неперервність посиленої уваги до українознавчих проблем кожного покоління (вчених, освітян, громадських діячів, етнонаціонально свідомих особистостей, меценатів, мислителів та ін.), які в умовах бездержавності у громадсько-просвітницьких, суспільно-політичних, педагогічних товариствах, рухах, організаціях, осередках попри несприятливі, в багатьох випадках навіть трагічні наслідки підтримували, досліджували, утверджували під різними термінами українські ідеї в культурі, науці, освіті. Поступово формувався термін українознавство, який 1914 р. утвердив М. Грушевський у праці «Розвиток українознавчих досліджень у ХІХ ст. і вияви у них основних питань українознавства», відзначивши, що попередні століття залишили наступним поколінням цінну українознавчу спадщину.

Упродовж XIX – XX ст. в суголоссі методології класичних і некласичних наук здійснено багатоаспектні фактологічні українознавчі напрацювання з більшими чи меншими відкриттями, проривами до осмислення різних періодів розвитку українознавства, тенденцій, течій, постатей, наукових праць, що створювало основу для подальшого його утвердження. У XIX ст. дослідження минулого і сучасного українського народу, його властивостей і особливостей, його території і різноманітних умов (родинних, колективно-індивідуальних, історичних, політичних, економічно-виробничих, конфесійно-релігійних тощо), які впливали на життя і розвиток української народності, дослідження пережитого спільнотою і завдань та прагнень у майбутньому відбувалися в термінології: українофільство, українолюбство, україновідання, україноведення, українознавець та подібні. Здійснено ґрунтовні дослідження етнографії, етнології, фольклору під терміном «народознавство».

Початок XX ст. характеризується посиленою увагою до українознавства серед суспільно-політичних проблем в освіті, культурі, однак після розгрому т. зв. українізації все, що було пов'язане з українознавством, було вилучено з наукового, культурологічного, словникового, поведінкового вжитку. У 90-х рр., коли відроджувалося українознавство, організовувалися інститути, центри, кафедри, була піднята дискусія, у процесі якої такі публікації, як «Українознавство чи народознавство», «Обережно: українознавство» послабило увагу до нього. В освіті запанувало народознавство з чітко вираженим етнографічно-фольклорним напрямом, в наукових колах – україністика, україніка, українологія, культурологія тощо. Варто згадати М. Вінграновського «Ми в Україні хворі Україною, на Україні в пошуках її». Адже кожному поколінню доводиться з великими труднощами утверджувати українознавство, його окремі чинники в освіті: у XIX ст. пробилося лише навчання грамоти українською мовою, на початку XX ст. політичні партії, громадські рухи, з'їзди вчених, учителів, земства добивалися права на освіту українською мовою, що дало підставу в часи визвольних змагань розпочати побудову національної освіти на основі українознавства; відома доля українознавства 20 – 30-х рр. XX ст.

Кожен, хто розмірковує над українознавчими питаннями сучасності, вносить своє бачення. Поети означували українознавчі проблеми як: «Слава, біль і досі нерозв'язані питання» (П. Осадчук). Філософи-академіки розмірковують... І. Зязюн зауважував: «Мій народе, моя Україно! Жодне із творинь людських на Ваших теренах не посміє життям своїм Вас зрадити чи Вас проігнорувати, бо народжені вони для єдиного: Вас віншувати. Як батька-матір, як рід свій великий, як рідну землю, як свою єдину батьківщину!» [2, с. 307]. Є. Бистрицький вважав, що «базовою одиницею культурного самоствердження є завжди особливий, історично унікальний світ національного буття. Для нас це світ культури України, українських культурних традицій, українського буття та українського духовного життя, той життєвий світ нашої біографії та повсякдення, за межі якого можна вийти лише разом із життям. Його осягнення відповідає загальному самовизначенню нації. Саме в наш час суттєво збігаються досвід індивідуального самоствердження кожного та питання національно-культурної ідентичності, визнання індивідуальних прав людини та процесу національно-політичної легітимізації української спільноти як такої...» [1, с. 466]. С. Кримський акцентував увагу на тому, що «цивілізаційний процес у всесвітньо-історичному масштабі не зводиться до глобалізації. Вона не ліквідує етнічної полісистемності планети і фундаментальної диференціації культур з їхньою ціннісною специфікою й архетипами. Людство було і залишається етнічним архіпелагом. Це і створює опозиційне тло глобалізації, більш того, викликає зворотну хвилю щодо радикалізації програм загальнопланетарної уніфікації людства» [5, с. 306].

Із 70-х рр. ХХ ст. з'явилися нові теорії, принципи, парадигми, дисципліни, що започатковують нову картину світу, – це антропний принцип, синергетика, віртуалістика, теорія складних систем, а також універсальний еволюціоналізм. Вони лягли в основу постнекласичної науки – науки про складні людиномірні системи (В. Стюпін), які породили інтерес до ролі людини у Всесвіті, у бутті. Антропний принцип ввів людину (суб'єкта) в центр наукового пізнання, що сприяло розумінню природи суб'єктно-людиномірною. Антропіка – вчення про зв'язок людини і Всесвіту. З чисто світоглядної філософської

концепції вона стає новою науковою теорією, з якою пов'язана епістемологія гуманітаристики.

Феномен українознавства розкривається, «розкодовуючи» його смисл (зміст, семантику, значення): «Україна – це шлях до себе» (В. Кремень). Необхідно «відкривати Україну в Україні» за висловом Ліни Костенко. У просторі суспільства знань будується нова антропологічна інформаційно-технологічна парадигма українознавства. Укорінена у своїй землі, культурі, родинності, українська спільнота, що перебуває під впливом глобалізаційних процесів новоєвропейського цивілізаційного розвитку, долає виклики, що постали перед нею. Шукаючи шляхи до суспільства знань, що формується в постнекласиці у взаємодії науки, освіти, новітніх технологій, йде перегляд, переосмислення, оновлення українознавчого досвіду з епістемологічних позицій набуття знань (навчання); передачі знань (викладання); відкриття і створення нових знань (дослідження); сприяння поліпшенню якості знань (забезпечення якості освіти), а також їх використання у професійній діяльності навчання. Виділення сфери знання дозволяє ввести в українознавство недосліджені раніше прояви людиновимірності: нагальні проблеми реального життя людини, а не абстрактного пізнання об'єкта, проникнення у внутрішні, глибинні смисли буття людини, що розкриваються через життя, кордоцентризм, наративізм, когнітивні основи мислення та ін.

З людиномірністю в українознавстві пов'язується туга за справжньою людською присутністю, справжньою свободою і справжнім буттям. Актуальними в українознавстві постнекласичного етапу розвитку стають проблеми переосмислення теорії пізнання (В. Лекторський, В. Петрушенко), знаннезнавства (В. Кізіма), аксіології (І. Зязюн), філософії праці (Н. Ничкало), наукознавства (В. Стюпін) та пов'язані з ними проблеми переходу методології класичної науки в епістемологію гуманітаристики постнекласичного типу науки (В. Петрушенко, В. Лекторський, Е. Доманський). У постнекласичному українознавстві спостерігається перехід від реальності предметної, сформованої суголосно методології класичної науки етнографією (народознавством), географією, антропологією, до реальності, що конструюється епістемологією у свідомості, у глибинно смисловому

осягненні світу українською людиною, а також його поглиблення філософськими, суспільно-політичними, психологічними, природничими, педагогічними тощо знаннями. У сучасних умовах важливим проявом людиновимірності науки стає розгляд її зв'язку з національною ідеєю (В. Кремень). Філософсько-світоглядні установки пізнання розкривають українознавчі знання космоцентризму, логоцентризму, геоцентризму, соціоцентризму, антропоцентризму, економцентризму тощо.

Глобалізаційні процеси спричиняють істотні зміни в українознавчому теоретизуванні, зорієнтованому на суспільство знань, європейську інтеграцію в умовах формування єдиного наукового простору. Українознавство постнекласичного періоду розвитку науки, зберігаючи етнографічні, міфологічні, фольклористичні та інші напрацювання, шукає шляхи свого оновлення в епістемології, когнітології, гуманітаристиці, наративізмі та ін. в єдності з антропологічними, аксіологічними та под. проблемами, що, на думку Г. Філіпчука, сприятиме «усвідомленню нашого місця і ролі серед народів світу». «Знання про Україну», – стверджує В. Кізіма, – «завжди були актуальні, оскільки завдяки її особливому геополітичному статусу між Європою і Росією, Заходом і Сходом. Вона є в певному смислі слова епіцентром геополітичних потрясінь. Зокрема, для неї завжди важливою була проблема самоідентичності, розуміння того, яким чином після численних історичних змін її визначальних складових (території, етнічного складу, державно-політичного устрою (аж до існування в її межах одночасно кількох держав), духовно-культурних і зовнішньополітичних орієнтацій і т. д. вона все ж залишається «тією самою» Україною. Тасмниця історичної цілісності України, сутність об'єднуючої української ідеї завжди була в центрі уваги української інтелігенції» [3].

Відсутність у навчальному і виховному процесі сучасної освіти повноцінних українознавчих знань, самостійного предмета (курсу, дисципліни) «Українознавство», побудованого в епістемології постнекласичної науки, знаньзнавство якого ґрунтується на антропологічній основі, гуманітаристиці, наративізмі, когнітивістиці, певних підходах до історії, аксіологічних проблем тощо, помітно послаблює сучасні виклики освіти. Потреба моделювання знань вербальних і невербальних

концептів, втілених в одиницях природної мови, є важливою проблемою для дослідників штучного інтелекту, конкретних наукових напрямів, психологів, мовознавців, українознавців, педагогів тощо. Одним із важливих завдань когнітивної педагогіки є проблеми проектування та аналізу структури навчальної дисципліни, що має спиратися на певну модель представлення знань. Фреймова модель концептосфери навчальної дисципліни «Українознавство» формується в мережі концептів, що становлять собою ієрархічну структуру відношень типу «абстрактне – конкретне», де інформація концептів одержана в різний час і з різних ділянок, об'єднується на засадах інтеграції знань. Відношення «абстрактне – конкретне» характерні тим, що на верхньому рівні мегаконцепт «українознавство» об'єднує різноманітні за природою знання, які в даній моделі перебувають у відношеннях «ціле – частина». Кожен із макроконцептів (універсальних, етнокультурних, національно-державницьких, часо-просторових, негативних чинників, освітньо-педагогічних цінностей) розкривається різноманітними знаннями макроконцептів, наприклад, національно-державницький: нація, національний (гідність, освіта, ідея), держава, державний, суспільство, суспільний, громадянськість, українськість, соборність, полікультурність, права, свобода, вибір, демократія, толерантність, співпраця, євроінтеграція. Серед різних типів структурування знань психолого-педагогічного змісту, на нашу думку, більш до ладу здійснювати у фреймовій моделі. Упровадження українознавства в освітній процес у фреймовій моделі сприятиме оновленню змісту навчання, методів подачі матеріалу, а також зумовлює вироблення новітніх підходів у наукових пошуках, знаннезнавстві, розкриттю значення формування суб'єктних проявів когнітивного виміру тощо. У центрі уваги українознавства так чи інакше актуалізуються проблеми новітньої гуманітаристики: мова, ідентичність, влада, Інший, фемінізм, постколоніалізм, національні меншини, проблеми, що вивчають тварин, речі, конфлікти, пам'ять переможців і переможених, історичну жалобу, історичне мислення, життя як таке, негативність (катастрофа, мовчання, травма), боротьбу за справедливість тощо. Введення проблем гуманітаристики в обшир українознавчих досліджень розширює, збагачує, оновлює

науково-філософські змісти. Традиційні проблеми пізнання, які були покладені в основу класичної методології, отримали нове бачення й інтерпретації з позиції когнітивізму, викликали в українознавстві нову пізнавальну (епістемологічну) діяльність, означену концептами. Концепт може бути репрезентований схемою, поняттями, сценарієм, фреймом та ін., які дозволяють обґрунтувати нове бачення знання, що відрізняється від гносеологічного, дають можливість розкрити нові аспекти смислового зв'язку в пізнавальній діяльності та знанні. Епістемологічна основа українознавства передбачає нове розуміння «внутрішніх» етапів свідомості, поведінкових стратегій, ментальних репрезентацій, «Я-концепції» та ін., що породжує нові українознавчі знання з орієнтацією на діалогічність, комунікативність, індивідуалізацію й інтелектуалізацію, здатних до оновлення; сприяє осмисленню унікальних суспільних практик українців часів державного буття й перебування в бездержавності, збереженню пам'яті про події, явища, людей, творців свого часу. Залучення громади до сприйняття українознавчих смислів сприятиме створенню громадянського суспільства.

Вивчення педагогічного аспекту українознавства постнекласичного типу науки, перебуваючи на початковому етапі, потребує ґрунтовного обговорення в реаліях сьогодення.

Список використаної літератури

1. Бистрицький Є. Післямова / Євген Бистрицький // Феномен української культури: методологічні засади осмислення. – К. : Фенікс, 1996. – 477 с.
2. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії [Текст] : наук.-метод. посіб. / І. А. Зязюн; Міжрегіональна академія управління персоналом (МАУП). – К. : МАУП, 2000. – 312 с.
3. Кізіма В. В. Оновлення – тотальність – постнекласика (замість передмови) / В. В. Кізіма // Totallogia. Постнекласичні дослідження. – К. : ЦГО НАН України, 2005. – С. 3-9.
4. Кремень В. Г. Педагогічна освіта в контексті цивілізаційних змін / Василь Кремень // Теоретичні та методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології : зб. наук. Праць / [за заг. ред. Н. Г. Ничкало]. – Харків : НТУ «ХП», 2007. – С. 3–8.
5. Кримський С. Б. Цивілізаційний розвиток / С. Б. Кримський, Ю. В. Павленко. – К. : Фенікс, 2007. – 313 с.
6. Нова динаміка вищої освіти і досліджень для соціальних змін та розвитку: Болонський процес 2020 – європейський простір вищої освіти у новому десятиріччі / за заг. ред. І. О. Вакарчука. – К. : КУІV, 2003. – 61 с.
7. Стратегія реформування вищої освіти в Україні до 2020 р. – К., 2014. – 75 с.

Тамара Усатенко, Галина Усатенко

ВЗГЛЯД В ГРЯДУЩЕЕ: ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ УКРАИНОВЕДЕНИЯ

В статье проанализированы стратегические направления, пути обновления содержания знаний, модернизационные процессы в национальной системе образования в контексте украиноведения. Украиноведение рассматривается как интеллектуальная практика познания, осмысления опыта, ценностей, мировоззрения украинцев, Украины в философско-научной (классической, неклассической, постнеклассической), временно-пространственной целостности, историчности на протяжении своего развития, которое испытывало разнообразные влияния, изменения, популярность и упадок, имело свои формы и методы исследования, философские, культурологические, исторические, методологические и другие подходы. Для украиноведения постнеклассического типа конца XX – начала XXI ст. актуальными становятся проблемы переосмысления теории познания, знаниеведения, аксиологии, философии труда, науковедения, гуманизации, философии образования и связанные с ними вопросы перехода методологии классической и неклассической науки в эпистемологию и гуманитаристику постнеклассики.

Ключевые слова: *евроинтеграция, модернизация, интеллектуализация, украиноведческая теоретизация, эпистемология, гуманитаристика, постнеклассика, методология, когнитология, фреймовая модель.*

Tamara Usatenko, Galina Usatenko

PROGRESS IN THE FUTURE: EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES OF UKRAINIAN STUDIES

The article aims to analyze strategic directions, real ways of updating content of knowledge, modernization processes in the national education system in the context of Ukrainian studies. Globalization processes result significant changes in Ukrainian theoretically oriented, knowledge-based society, European integration in the context of a single research area. Integration into European educational space is regarded as one of the decisive factors of socio-cultural information society – a society of knowledge, public education. Ukrainians desire to integrate global community by raising complex and important task - how to prepare a person to live in the new socio-economic conditions without losing his national culture and spirituality, historical memory and legacy of the past. Among the actual problems of Ukrainian studies is the problem - find a way to harmonize, balance the experience of Western democracy with Ukrainian traditions forming life and other peoples living on the territory of the state; preserve their identity, not yet cut off from the world. The phenomenon of Ukrainian studies disclosed, «Decoding» its meaning (content, semantics, meaning, becoming the term) «Ukraine – a way for themselves» (W. Flint). Ukrainian-knowledge is regarded as an intellectual practice knowledge, reflection on experience, values, life world of Ukrainians, Ukraine in philosophical and scientific (classical, nonclassical, postnonclassical), time-spatial integrity historicity for their development, undergoing a variety of influences, changes popularity decline, forms and methods of research, philosophical, cultural, historical, methodological, and others approaches. For Ukrainian Postnonclassical state of the late XXth – XXIst centuries relevant problems

are rethinking the theory of knowledge, knowledge-knowing, axiology, the philosophy of work, science of science, humanism, philosophy of education and the issues related to transition methodology classical and nonclassical epistemology of science in humanities postnonclassical. Epistemological, Ukrainian foundation focuses on a new understanding of «internal» stages of consciousness, behavioral strategies, mental representations, the concept of «I» et al. Generating new knowledge of Ukrainian studies focus on dialogic, communicative, individualization and intellectualization capable of renewal; contributes to understanding the unique social practice times Ukrainian state of being and staying in statelessness, preserving the memory of events, events, people, makers of his time. Ukrainian studies analyzing the light epistemology there is a shift from the reality of the subject formed ethnography (natural sciences), geography, history, the reality that is constructed in consciousness, cognitive and psychological depth understanding of the world Ukrainian man. The entire volume of Ukrainian studies expands, enriches, updates introduction of humanities problems as identity, power, other, feminism, Postcolonialism, national minority issues that study animals, things, conflicts, memory winners and losers, historical mourning, historical thinking, life as such negativity (catastrophe, silence, trauma), fighting for justice, civil society and others. Lack of training and education process full epistemological, knowledge of Ukraine significantly reduces the current challenges of education. The study of the pedagogical aspect of Ukrainian Postnonclassical type of science requires a thorough discussion of the realities of today.

Keywords: *European integration, modernization, intellectualization, Ukrainian theorizing, epistemology, humanities, postnonclassic, methodology, cognitive science, frame model.*

Одержано 20.01.2015 р.